

5. Компетентнісний підхід в освіті : методичні рекомендації керівним педагогічним кадрам для проведення науково-практичних семінарів з питань впровадження компетентнісного підходу в практику роботи ЗНЗ. – Харків : ХОНМІБО, 2005.

Анотація

И.А.Шаповалова

Определение уровня компетентности учителей английского языка

В статье предлагается методика определения уровня компетентности учителей английского языка и выявления направлений вопросов, изучению которых необходимо уделить внимание. Методика позволяет в достаточно краткие сроки получить информацию об уровне подготовки учителей английского языка.

Ключевые слова: компетентность, компетентностный подход, компетентность учителей английского языка, внедрение компетентностного подхода, профессиональная компетентность, уровень компетентности.

Summary

I.A.Shapovalova

Definition of the Level of Competence of Teachers of English Language

The technique of definition of the level of competence of teachers of English language and revealing of the directions of the questions necessary which are worth studying is offered in the article. The given technique allows in short terms to get the information about the level of preparation of the teachers of English.

Keywords: competence, competent approach, competence of teachers of English language, use of the competent approach, professional competence, competence level.

Дата надходження статті:

„12” листопада 2008 р.

УДК 373.1:910(44)

І.М.ШОРОБУРА,

доктор педагогічних наук, професор

(м.Хмельницький)

Особенности развития школьной географической освіти у Франції

Стаття розглядає питання розвитку школьної географічної освіти у Франції. Аналізується побудова географічних курсів у школі, де географія є одним з традиційних предметів; висвітлюються проблеми школьної географічної освіти. Знання зарубіжного досвіду допоможе оптимізувати структуру й зміст школьної географічної освіти в Україні.

Ключові слова: географія, шкільна географічна освіта, школи Франції.

Постановка проблеми в загальному вигляді... В останній час зростає усвідомлення того, що географія – це чи не єдиний предмет, який одночасно формує знання як природничого, так і гуманітарного профілю, повністю охоплює відому тріаду: природне середовище – людина – суспільство. Головною метою навчання географії є формування у свідомості дитини об'єктивної картини рідного краю, своєї держави і світу в цілому, одночасне виховання учня як особистості, здатної до активної діяльності й до застосування отриманих знань та умінь у різних життєвих ситуаціях як у своїй державі, так і за її межами.

Географія у зарубіжній школі є одним з традиційних, класичних предметів. Знання зарубіжного досвіду допоможе реформуванню шкільної географічної освіти.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... На сьогодні є публікації Б.Л.Вульфсона, А.П.Джуринського, Л.С.Єгорова, Д.Ланзгрена, В.П.Максаковского та ін. щодо розвитку шкільної географічної освіти у Франції.

Формулювання цілей статті... Мета статті – проаналізувати особливості розвитку шкільної географічної освіти у Франції.

Виклад основного матеріалу... Зміст освіти є ключовою складовою в трансформаціях, що характеризують сучасну європейську освіту. Очевидним у сучасних умовах стає важливість врахування як вимог кожної окремої особистості, так і суспільства в цілому. У цьому контексті розвиток змісту відбувається у напрямках: стандартизації, гуманізації та гуманітаризації; збагачення та осучаснення; оптимізації пропорцій між гуманітарною та природничо-математичною складовою; адаптації до нових умов та потреб полікультурного та поліетнічного суспільства [5].

Професор Н. Грейвз у розвитку шкільної географічної освіти виділяє три послідовних стадії, кожній з яких відповідає свій характер освіти. Перша стадія – це „енциклопедична”, коли діти отримують різні знання про весь світ. Головною метою географічної освіти на другій стадії є вивчення проблем взаємодії суспільства та навколишнього середовища в окремій країні, регіоні. Третя стадія, як вважає вчений, характеризується тенденцією поєднання географії з іншими гуманітарними дисциплінами в рамках єдиних інтегрованих програм, а також скорочення кількості годин при вивченні регіонів світу. На його думку, до країн цього типу належать країни Західної Європи [4].

Зазначимо, що науково-методичне реформування географічної освіти йде за такими напрямками: розвиток пізнавальної активності та географічного мислення учнів на основі особистісно орієнтованого навчання; широке використання психології для проведення методичних досліджень і вироблення практичних; підвищена увага до врахування вікових особливостей розумового розвитку учнів, особлива увага до формування в учнів просторового уявлення, до розвитку просторового сприйняття навколишнього середовища, до вироблення вмінь орієнтуватися в просторі, що є дуже важливим саме при вивченні географії; широке використання методів проблемного навчання, різноманітних ігор та моделювання [3].

Сьогодні географія у французькій школі є одним із провідних предметів і розглядається як невід'ємна частина загальної освіти, оскільки покликана допомогти учням краще зрозуміти особливості просторових відносин на земній поверхні [2].

Цілі навчання географії пов'язані із засвоєнням умінь і знань як виховного, так і освітнього характеру. Спроби визначити соціальне замовлення шкільної географії зосереджено навколо уявлення про громадянськість і того внеску, який географія може зробити в розумінні учнями життя людей в інших країнах та у справі встановлення тісніших зв'язків між ними.

Головна виховна мета викладання географії – формування у французьких учнів громадянських якостей. Виховні завдання відповідають духу основних документів ЮНЕСКО щодо прав і свобод особистості, принципів міжнародних відносин і спрямовані на політичну та ідеологічну нейтральність у навчанні. Програмою передбачається формування в учнів „почуття міжнародного співробітництва”, а також „взаєморозуміння між людьми всієї планети”. Учні мають відчувати себе водночас і громадянами Франції, і громадянами Європи, і громадянами світу.

Головна освітня мета вивчення географії – формування загальної культури школярів, пов'язаної з відкриттям „широкого вікна у світ”. Виділяється і таке завдання, як ознайомлення учнів з „духом географії”, її науковими ідеями, методологією [5].

Так, вивчення „Історії та географії” у коледжі, на думку французьких фахівців, сприяє формуванню активного, допитливого інтелекту дитини. Громадянське становлення учнів є однією з провідних цілей викладання історії та географії у коледжі.

Програма з історії та географії логічно продовжує започатковані у молодшій школі тенденції реалізації знань. Спираючись на набуті попередньо знання та уявлення про просторовий, часовий, культурний виміри, розуміння місця та історичної ролі Франції у світі, знання елементарних географічних та історичних понять і термінів, учні коледжу узагальнюють отримані знання. Важливо надавати учням відомості про перші географічні уявлення людини, цілісно репрезентувати історію людства, зупинитися детальніше на європейській культурній спадщині.

Карти та зображення, вважають французькі фахівці, – це найважливіші педагогічні засоби у реалізації навчальних програм з географії. Саме вони надають змогу учням вивчати географічні явища. Спочатку доцільно ознайомлювати з незначною кількістю карт найзагальнішого призначення (демографія, держави, рельєф місцевості, кліматичні пояси тощо). За допомогою цих карт учні мають дізнаватися про основні географічні зони та регіони земної кулі [5].

Французький ліцей, створений Наполеоном на початку XIX століття, пройшов довгий шлях розвитку, зазнаючи перманентного організаційного і змістового оновлення, хоча його суспільно-освітній статус завжди залишався високим. Сьогодні це єдиний тип навчального закладу в країні, який надає своїм вихованцям повну загальну середню освіту.

Серед базових предметів загальноосвітнього характеру для вивчення пропонуються: французька мова (4 години у першому класі), філософія (4 години у випускному), історія-географія (3 години), перша іноземна мова (3 години у першому класі і 2 години у випускному) та ін. Факультативно учням пропонують вивчати другу іноземну мову (3 години), латинь або давньогрецьку (3 години), біологію та геологію (2 години), технологію (2 години), фізику та хімію (2 години), агрономію (3 години), основи довкілля (3 години).

Навчальний процес у серії „Економічні та соціальні науки” (серія ES) базується на вивченні соціальних і економічних наук, на які відводиться п'ять годин у першому і випускному класах. Учні вивчають: прикладну математику (34 години), історію та географію (4 години), французьку мову (4 години), яка вивчається лише у першому класі. Серед обов'язкових курсів за вибором учням пропонують: соціально-економічні науки (3 години) [5].

Нові програми з історії та географії для другого класу загальноосвітнього і технологічного ліцею були опубліковані Міністерством національної освіти Франції у 2002 році. Програми розглядаються у контексті дисципліни „Історія та географія”, але наводяться окремо і, традиційно, з коментарями та інструкціями до кожної теми.

Провідною темою програми з географії для другого класу загальноосвітнього і технологічного ліцею є людина та її взаємовідносини з планетою Земля. В інструкції до програми наголошується на

необхідності широкого використання у навчальному процесі географічних і контурних карт різних масштабів. До кожної теми наводиться коментар, що дуже лаконічно розкриває логіку її змісту.

Найхарактернішою тенденцією сучасної географічної науки є соціологізація її економічного напрямку.

Зазначимо, що шкільна географія посідає особливе місце серед інших навчальних дисциплін. Вона дає знання про природу Землі, про раси і народи, про світове господарство і господарство окремих країн, тобто є одночасно і природничим, і гуманітарним предметом. У Франції, як і в інших країнах Заходу, під час формування понять географічної освіти більше вживається термінологія загальнолюдських цінностей, але завдання пізнання навколишнього середовища, яке б відповідало об'єктивній реальності, не заперечується і навіть підкреслюється. Коло проблем, які охоплює географія, об'єктивно підводить учнів до розуміння матеріалістичності світу, і розв'язати їх неможливо без застосування діалектичного методу.

Важливого значення набуває останнім часом і природоохоронна освіта у Франції, метою є виховання громадянської відповідальності за стан навколишнього природного середовища. Формування переконань є головним завданням і пов'язується з вимогою вироблення особливої „природоохоронної моралі”, що заслуговує на увагу з погляду ефективності формування відповідних переконань учнів у їх ставленні до природи [1]. У Франції найбільше природоохоронне навантаження припадає на географію, природознавство, історію, суспільствознавство. Позакласна та позашкільна природоохоронна діяльність реалізується в різних клубах і гуртках. І все ж основний обсяг знань про взаємодію природи і суспільства припадає на географічні дисципліни, що сприяє підвищенню їх престижу в школі. Географічні знання виконують інтегруючу функцію у розкритті цих питань і є структуроутворюючим початком для побудови всієї системи змісту природоохоронної освіти [5].

Спільні теми для вивчення з предметом „Історія та географія” має „Наука про життя та Землю”. Вони вивчають природні та суспільні явища на нашій планеті. Важливими темами для обох дисциплін є вивчення довкілля, проблем його збереження; громадянознавство та ін. [5].

За структурою і різноманітністю змістового матеріалу природничо-науковий інтегрований курс „Науки про життя та Землю” не має аналогу в зарубіжній і вітчизняній школі. Він займає важливе місце у навчальних планах не тільки ліцеїв, але й коледжів, де цей предмет вивчається впродовж чотирьох років навчання.

Навчальні програми коледжу ретельно враховують дидактичні вимоги і перш за все вікові особливості учнів. Так, на першому році навчання зміст концентрується навколо розвитку зацікавленості та інтересу учнів до явищ живої природи з відповідною практичною діяльністю та спостереженнями. У наступних класах передбачається поглиблене вивчення життєдіяльності людини та її місця і ролі у живій природі, вивчення історії виникнення життя на нашій планеті та його сучасних різновидів, ролі людини в еволюційних процесах на Землі.

Важливою умовою реалізації програмних цілей на цьому етапі навчання є екологічна просвіта дітей, яка охоплює знання про здоровий спосіб життя, екологію довкілля, а також уміння та навички їх практичного застосування.

В останньому класі коледжу основна увага зосереджується на вивченні людини як неповторної і унікальної істоти у поліморфному середовищі, її функціонуванні як цілісного організму, який потребує спеціальних умов для підтримання та збереження життя.

Всі учні другого класу ліцею вивчають цей інтегрований курс. Він є обов'язковим для учнів першого класу наукової серії загальноосвітнього ліцею і предметом за вибором у випускному класі цієї ж серії. Відповідно до принципу наступності, зміст навчального предмета.

Програма для другого класу логічно і послідовно продовжує зміст цього курсу в основній школі і залишає повну свободу вчителю в організації навчального процесу.

Програма складається з трьох частин: планета Земля та її оточення; функціонування організму; клітина, АДНК і єдність живого.

Вивчення першої частини розраховано на 8 тижнів. За змістом її можна вважати вступом до планетології, в якому домінують порівняльні характеристики планет, а також зовнішнє оточення Землі (атмосфера і океани). Ця частина програми включає дві теми: „Земля – планета сонячної системи” і „Планета – Земля та її глобальне оточення”. Програма має вигляд переліку концентрованого змісту і понять, якими повинні оволодіти учні. Наприклад: „Земля – планета сонячної системи”, „Сонце”, „Сонячна енергія”, „Розподіл клімату і сезонів року”.

Далі учні ознайомлюються з атмосферою, гідросферою, літосферою та біосферою Землі.

Програмою передбачено практичні роботи, які пов'язані з вивченням аерофотознімання, даних порівняльної планетології, спостережень за проявами вулканічної діяльності, кліматичних характеристик та ін.

У першому класі програма набуває характеру профільної спеціалізації і складається з двох частин: „Наука про Землю” і „Наука про життя”. В преамбулі до програми підкреслюється, що цей навчальний

курс є „ключовим елементом наукової підготовки”. Так, в основу змісту першої частини курсу покладено знання, які стосуються структури та хімічного складу планети Земля. У процесі вивчення цієї теми учні повинні ознайомитись із такими основними поняттями, як: літосфера, мінерали, тектонічні платформи, магматизм, внутрішня енергія Землі та ін. [5].

Висновки... У Франції шкільна географічна освіта допомагає у вихованні компетентної людини, підготовленої до життя, яка вільно орієнтується у складних проблемах реальності, здатна усвідомлювати свою відповідальність і роль у суспільстві. Тут існують досить чітко визначені якісні відмінності між загальноосвітніми курсами основної і поглибленими курсами старшої ланки школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вульфсон Б. Л. Школа современной Франции / Б. Л. Вульфсон. – М. : Педагогика, 1970. – 240 с.
2. Джурицкий А. П. Школа Франции XX столетия / А. П. Джурицкий. – М. : Прометей, 1989. – 12 с.
3. Максаковский В. П. Актуальные проблемы школьного географического образования / В. П. Максаковский // География. – 2002. – №30. – С.2–3.
4. Максаковский В. П. Преподавание географии в зарубежной школе / В. П. Максаковский. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 362 с.
5. Старша школа зарубіжжя : організація та зміст освіти / за ред. О. І. Локшинової. – К. : Богданова А. М., 2006. – 232 с.

Аннотация
И.М.Шоробура

Особенности развития школьного географического образования во Франции

В статье рассматривается вопрос развития школьного географического образования во Франции. Анализируются построение географических курсов в школе, где география является одним из традиционных предметов. Рассматриваются проблемы школьного географического образования. Знание зарубежного опыта поможет оптимизировать структуру и содержание школьного географического образования в Украине.

Ключевые слова: география, школьное географическое образование, школы Франции

Summary
I.M.Shorobura

Peculiarities of the Development of the School Geographical Education in France

The questions of the development of the school geographical education in France have been considered in the article. The structure of geographical courses at school where geography is one of the traditional subjects has been analyzed. The problem of foreign school geographical education has been viewed. The knowledge of the foreign experience will help to optimize the structure and the contents of the school geographical education in Ukraine.

Key words: geography, school geographical education, schools in France.

Дата надходження статті:

„26” грудня 2008 р.

УДК 371.11 + 378.11 + 377.4

Л.О.ЩОГОЛЄВА,
доцент
(м.Луцьк)

Реалізація моделі формування управлінської компетентності керівників закладів освіти

В статті представлено шляхи і форми реалізації моделі формування управлінської компетентності керівника.

Ключові слова: модель, компетентність, управлінська компетентність, системний підхід, якість освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Зміна філософських основ в освіті потребує нового підходу до теорії та практики формування й розвитку особистості в цілому. Багато в чому характер модернізації шкільної освіти визначає якість професійного становлення керівника. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки теорії та практики формування професійної компетентності керівників освітніх установ.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Питанням підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких значне місце посідають роботи: Є.С.Березняка, В.І.Бондаря, В.М.Мадзігона, Л.М.Карамушки, Н.Л.Коломінського, О.В.Киричука, В.І.Маслова, М.Петрі та ін. Вагомим внеском у розвиток теорії управління загальноосвітніми навчальними закладами стали праці Л.І.Даниленко, Г.В.Єльнікової, В.В.Гуменюк, Л.М.Калініної, Н.М.Островерхової, В.С.Пікельної та ін. В них розкрито